

”Let’s Put the Background to the Foreground!” – nostalgi, turisme og iscenesættelse af en dansk kolonial fortid

AF PERNILE ØSTEGAARD HANSEN

SLAGMARK #75
SIDER: 95-108

I en rejsebeskrivelse fra 1967 fremhæver den danske forfatter Henning Henningsen den familiære atmosfære i det tidligere Dansk Vestindien: “Charlotte Amalie, Christiansted og Frederiksted, virker særdeles hjemlige i deres arkitektur (...) Man synes, at man er hjemme, når man vandrer igennem gaderne” (Henningsen, 1967, s. 88). En sådan fortælling om ’hjemlighed’ var ganske udbredt, og den er muligvis endnu mere fremherskende i disse år, hvor vi markerer 100-året for salget af øerne til USA.¹ Forestillingen om en dansk kulturel fortid er bestemt dominerende i turistbranchens fremstillinger af nutidens U.S. Virgin Islands; øerne bliver aldrig kaldt ved andet end deres koloniale navn, de dansk-vestindiske øer, og de præsenteres kontinuerligt som et rent paradys med “romantiske hvide sandstrande og spændende danske kulturskatte” – et sted, der “emmer stadig af dansk historie.”²

På trods af, at Danmark i 1917 solgte de vestindiske øer, og det danske, koloniale herredømme på øerne officielt ophørte, blev en gruppe af danskerne boende, mens andre danskere bosatte sig på øerne som ansatte ved private danske virksomheder efter overdragelsen. Disse virksomheder var udtryk for en relativ ny tendens til at indlemme øerne i dansk kultur og nationalitet, hvilket kom til at spille – og fortsat spiller – en stor rolle i ”the afterness of empire.”

Blandt *ø-danskerne* – danskere på øerne, eller danskere hjemvendt fra øerne –

opstod en generel følelse af, at der var opstået en særlig forbindelse mellem Danmark og øerne.

Denne forbindelse var affektivt funderet i en slags postkolonial nostalgi med ideer om udvikling, en delt fortid og fortsatte institutionelle forbindelser.³ I en sådan grad at jeg vil argumentere for, at disse fortællinger og forestillinger om et tabt imperium har bidraget signifikant til vores nutidige populærkulturelle erindring om de caribiske kolonier.⁴

Én af de måder, hvorpå denne nostalgi manifesterede sig på, var igennem turisme. Efter overdragelsen undergik øerne forskellige former for amerikanisering. Som del af disse forandringer gjorde turismen sin indmarch fra 1930'erne, hvilket var med til langsomt at omdanne øerne. Denne artikel argumenterer for, at ø-danskernes nostalgi – sammen med en opfindsom, dansk turistchef – medvirkede til skabelsen af et fysisk turisme-rum på øerne, så vel som til den nutidige forestilling om øerne som destination.

TROPESOL

I årene efter salget af øerne bidrog 'vestlig' interesse for eksotisme – i samspil med et krav om autenticitet – til udformningen af nostalgi som en flugt fra civilisationen til en uspoleret fortid. Historisk har rejser til de tropiske Virgin Islands ofte været beskrevet som et eventyr eller som en flugt fra livet derhjemme – om det så var i form af udlængsel eller på grund af manglende beskæftigelse. Det var dog især i årene efter overdragelsen, at den nostalgiske længsel efter en tid/et sted før civilisationen vandt særligt frem. I afkoloniseringstider begyndte den vestlige civilisation at længes efter sin tidligere storhed og en forestillet simplicitet. Dette medførte nye forestillinger om tropiske steder, som afslørede en klimatisk determinisme: Hvad der i tidligere tider var blevet beskrevet som et klimatisk problem – troperne var egne, hvor hvide konstant var i fare for, både fysisk og psykisk, at forfalde pga. klimaet – blev nu forstået i primært kulturelle termer (Cocks, 2013). Omkring det tidlige 20. århundrede blev de tropiske egne af både amerikanere og europæere følgelig opfattet som et sted for glæde og fornøjelser (Löfgren, 2002). Et sådant positivt billede af troperne var tydeligt i Danmark på samme tid, som f.eks. i journalist Hakon Mielches malende, eksotisk-romantiske beskrivelse af den danske kolonihistorie: “[...] et Stykke romantisk og kulørt Danmarkshistorie, som nu er afsluttet, en Stribe

af gyldent Solskin, blandet med Duften af eksotiske Blomster [...]” (Mielche, 1939, s. 11). Hans betoning af ”gyldent solskin” var ingenlunde tilfældigt, for sollys blev på dette tidspunkt anset som sundt og foryngende, specielt efter opdagelsen af vitamin D (Cocks, 2013, s. 120).

Som resultat heraf blev øerne gradvist et yndet rejsemål for mange amerikanere – og inden for de seneste årtier også for mange danskere – i jagten på eksotiske destinationer. Denne udvikling skete primært på grund af, sagt med den danske geografiker Sophie Petersens ord, ”det behagelige Klima med de mange Solskinsdage” (Petersen, 1945, s. 372).

Med udgangspunkt i Roberta Rubensteins definition af nostalgi som længslen efter et hjem i temporal henseende og en form for hjemve, der henviser til en temporal adskillelse, vil jeg argumentere for, at specielt de hjemvendte danskere følte en kollektiv nostalgi (Rubenstein, 2001, s. 4). Men jeg forstår ikke nostalgi udelukkende som en længsel efter fortiden, temporal og spatial. I det følgende vil jeg vise, at for ø-danskere var nostalgi både kropsliggjort og praktiseret (Blunt & Dowling, 2006, s. 213). Geograf Alison Blunt har beskrevet en sådan ’produktiv nostalgi’ som en længsel efter hjem, der, ulig den traditionelle forståelse af nostalgi, ikke kun er en længsel efter et fortidigt hjem, men også er orienteret imod nutiden og fremtiden (Blunt & Dowling, 2006, s. 213). Jeg er her særligt interesseret i de forskellige måder, hvorpå nostalgi, som en længsel efter et simpelt liv og et tabt imperium, blev skabt – både som en stræben efter at erindre, men også som et forsøg på aktivt at vække og (nogle gange) ”bruge” fortiden.

AT SKABE ET RUM FOR TURISMEN

I årene efter salget af øerne blev danske private virksomheder, såvel som individuelle ø-danskere, initiativtagere til udviklingen af en turistindustri på øerne. På et strukturelt plan var også ØK’s datterselskab, Dansk Vestindisk Kompagni, med til at skabe et grundlag for turismen. I 1936 lancerede kompagniet f.eks. The Virgin Islands Tourist Company som et underselskab med det udtalte formål at udvikle en turistindustri (Schoonover, 2005). Turistkompagniet styrede Grand Hotel i Charlotte Amalie, Caneel Bay Plantation Resort, en bådfart imellem St. Thomas og St. Jan såvel som et informations- og rejsekontor (Westfall, 1972; Schoonover, 2005). En ansat ved Dansk Vestindisk Kompagni, Johannes Rasmussen, blev gjort

til direktør for Grand Hotel, og turistkompagniet sikrede sig eneret over den nærliggende strand, Morning Star Beach. Her kunne gæster bade og "I lykkelig Uvirk-somhed lade sig brune af Vestindiens gyldne Solskin" (Mielche 1939 s. 210). Ved at italesætte det som den perfekte mulighed for en "dejlig ferie i uspolerede tropiske omgivelser med alle nutidens bekvemmeligheder" i deres brochure, havde kom-pagniet også lagt grunden for Canel Bay Plantation Resort med syv hytter på syv forskellige strande.⁵

I 1939 lovpriste den danske journalist Hakon Mielche kompagniet for at have gjort St. Jan og dens fredfyldte, naturrige omgivelser central for Virgin-Islands-turismen – og derved tiltrække amerikanske turister, som søgte noget andet end "Luksushoteller, indendørs Svømmebassiner, raffinerede Spillekasinoer og ver-densberømte Jazzbands i forgyldte Dansesale" (Mielche, 1939, s. 208). Sagt med andre ord, priste han dem for at forsøge at skabe et turisme-rum, der ikke mimese den amerikanske version af en tropisk feriedestination. Denne påskønnelse spej-ler den måde, hvorpå britiske, postkoloniale rejsende opfattede sig selv; som folk, der havde "set en verden, der ikke længere eksisterede" og står altså i opposition til den amerikanske promovring af turisme-oplevelsen (Teo, 2001, s. 177). Ikke desto mindre bidrog både danskere, men især også amerikanere til skabelsen af et turisme-rum på øerne. Som del af præsident Franklin D. Roosevelts New Deal ar-rangerede den amerikanske regering f.eks. hjælpepakker og igangsatte opførelsen af et luksushotel kaldet Bluebeard Castle for at skabe beskæftigelse. Turisme var blevet den nye måde, hvorpå man søgte at skabe økonomisk udvikling på øerne og en ny form for, hvad Frenkel har kaldt "legitim imperialistisk intervention" (Frenkel, 1996, s. 318).

Den spirende turistindustris tiltag resulterede i en stigende tilstrømning af kryds-togtsskibe til øerne, fra 11 krydstogtsskibe i 1937 til 59 i 1940 (Petersen, 1946). Specielt St. Thomas var i 1950-60'erne blevet en moderne, tropisk turistdestination, fyldt med, hvad den danske forfatter Ernst Mentze beskriver som "fastlandets Mia-mi-romantiske stemning" (Mentze, 1965, s. 74). I sin bog – som ganske typisk for sin tid var halvvejs en rejsebeskrivelse, halvvejs en historisk fremstilling – beskriver Mentze et sted med toldfrihed indenfor statsgrænsen, store turistsskibe, luksusho-teller, larmende natklubber og mulighed for at bade og snorkle i det caribiske hav (Mentze, 1965, s. 30), hvor taxaer kører rundt og skilte, hvorpå der står: "Tropical Playground. Virgin Islands" (Mentze, 1965 s. 73). Denne amerikaniserede turisme

blev af mange danskere set som problematisk i begyndelsen – ligesom amerikaniseringen blev det generelt – men det var særlig udtalt hos danskere, der kun besøgte øerne, ligesom Mentze.

Samtidig var de danskere, der boede på øerne, med til at konstruere denne amerikanske, tropiske ”legeplads”, hvor man kunne flygte fra civilisationen, og de skabte på deres egen måde en tropisk kultur og et rum for ”vestligt ferie-forbrug” gennem en nostalgisk prisme (Teo, 2011, s. 167). Den danske landmandssøn Erik Lawaetz, der gjorde en levevej ud af at stimulere og anspore den tidlige turisme på øerne, er et godt eksempel herpå. Han rejste frem og tilbage til USA og fik trykt brochurer og artikler med det formål at tiltrække amerikanske turister, ligesom han gjorde forskellige forsøg på at tiltrække danske turister til øerne. Som del af disse bestræbelser byggede han St. Croix by the Sea Hotel i 1952, som han bestyrede indtil 1995 (Lawaetz, 2010). På øerne blev dansk historie og arkitektur promoveret som attraktioner, og som en del af dette fremstød åbnede Dansk Vestindisk Kompagni den første turistshop, Maison Danoise, på St. Thomas i 1936. Butikken solgte danske designartikler, primært porcelæn og sølvvarer. Denne praksis på øerne spejlede situationen i de andre tidlige europæiske kolonier, hvor turistøkonomierne beroede på både imperialistisk infrastruktur og imperialistiske ”kulturfantastiser” (Teo, 2001, s. 166). Turismeteorier har beskæftiget sig med en sådan iscenesættelse af fortiden – af Tim Edensor kaldet ”staging Otherness” – hvor døende, lokale kulturer genskabes som oplevelser for turisterne (Edensor, 2001, s. 70). Jeg vil dog argumentere for, at denne idé om iscenesættelse også kan omfatte denne (re)konstruktion af en kolonial-national kultur på øerne.

I deres søgen efter en ’kolonial nutid’ i turistpraksisser har geograferne Michael Haldrup og Jonas Larsen gjort det til en central pointe at undersøge, om turister udfordrer eller reproducerer orientalske sted-myter i deres praksisser (Haldrup & Larsen, 2010). Men, som vi skal se lidt senere i denne artikel, når det gælder U.S. Virgin Islands, blev turisterne præsenteret for en konstruktion af fortiden, der gjorde det endnu mere vanskeligt at udfordre den dominerende fortælling. Af den grund endte det med, at mange reproducerede en forestillet geografi over nogle danske, idylliske øer, der blev solgt for en slik til USA – med den indbyggede logik, at de stadig burde tilhøre Danmark.

Parallelt med denne version af nostalgi udtrykt på øerne kom en tabs-fortælling samtidig til syne i ø-danskernes indlæg i datidens medier. Central i denne fortæl-

ling var nødvendigheden af, at alle danskere skulle huske og kende den koloniale fortid.⁶

KRAVET OM ERINDRING

På Valdemarsdag 1917, den officielle flagdag for Dannebrog, stiftede en gruppe af tidligere gendarmere og embedsmænd fra øerne en Dansk Vestindisk klub med tidligere gendarm August Neumann som formand. I de første mange år af klubbens levetid, dannede den rammen om en postkolonial melankoli og et socialt netværk for hjemvendte danskere fra øerne. Medlemmerne mødtes til en årlig bustur, der endte med "smørrebrød, øl og en svingom," ligesom man mødtes på Valdemarsdag "hvor man mindedes de æventyrlige ungdomsår på de 3 vestindiske øer" (Thorval, 1992, s. 8-9). Når de mødtes, sang de deres egen "vestindiske" hymne til Dannebrog, som – meget national-nostalgisk – ender med følgende strofe:

Fjernt blev Danmarks fane strøget. Den er hejst i dag.
Skønt af bitre minder martret. Hilser vi vort flag.
Det blev slidt, og det har flosset.
Det har stridt, og det har trodset.
Stadig følger vi din bane – Danmarks frie fane
(Thorval, 1992, s. 8)

Som det afspejles i sangen, udgjorde forestillingen om at have mistet et imperium et centralt tema i klubben, og drømmen om at genskabe dette imperium var ikke så fjern, i hvert fald ikke i begyndelsen. I 1938 var medlemsantallet dog faldet så meget, at de tilbageværende medlemmer mødtes for at reorganisere klubben, nu med navnet Dansk Vestindisk Forening. Den reorganiserede forenings formål blev proklameret som "At styrke sammenholdet mellem gamle Dansk-Vestindiere ved Afholdelse af Møder med Foredrag og Drøftelse af Minderne derudefra, samt ved Korrespondance at vedligeholde Forbindelsen med tidligere Dansk-Vestindiske Undersaatter [...]"⁷ Tilsyneladende fokuserede den nye forening lige så meget på nutiden som på fortiden, og det åbnede op for et bredere publikum, både på og uden for øerne. I forlængelse heraf blev der i 1938 bragt hvervningsannoncer for nye medlemmer i både danske aviser og aviser på øerne, og mange nye medlemmer

sluttede sig til.⁸ I de følgende årtier søgte foreningen både at ophjælpe den lokale befolkning på øerne og at udbrede viden om dem i Danmark- ligesom den igennem sine aktiviteter søgte at sprede dansk kultur og forretningsliv på øerne for at sikre, at de nye generationer af danskere ville erindre den koloniale fortid. Således forandredes den nostalgi, som selskabet udtrykte, sig fra at være en bagudskuende melankoli til en produktiv og fremadskuende nostalgi.

Denne produktive nostalgi kom til udtryk på mange forskellige måder. I 1940erne og 1950erne var et tilbagevendende tema i korrespondancen mellem medlemmer og formanden f.eks. en udstilling om den danske tid på øerne, så vel som produktionen af en kulturfilm ”om den danske Negerbefolknings liv, hvilket bliver sværere og sværere som Tiden gaar, idet den uddør og udvandrør” (Zeilau 1953). I 1948 sendte formand Neumann et julekort til alle medlemmer, der forsikrede, at:

Når en Gang et Resumé af Danmarks Kolonihistorie ser Dagens Lys – hvad man sikkert maa antage vil ske – vil ogsaa vore sidste Kolonier (og dermed vor Forening) danne en Gren af Helheden. Det vil formentlig være af nogen historisk Betydning, at en lille trofast Flok - ”Foreningen Dansk-Vestindien” – har værnet om vore sidste Koloniers Minde; en Betydning der yderligere vil forstærkes, saafremt vort Arbejde paa at fremskaffe (ikke en Reklame-Turistfilm, men) en Kulturfilm om vore tidligere Dansk-Vestindiske Øer, vil lykkes. (Neumann, 1948)

Neuman fortsatte, og understregede Neumann vigtigheden af at gøre den koloniale historie synlig i en dansk offentlighed, her ved hjælp af en kulturfilm: ”kan vi fremskaffe den, vil den kunne dække al Savn ikke alene i Foreningen men ogsaa til Oplysning i Skolen, ja, for hele det Danske Folk, hvis Kendskab – udenfor indviede Kredse – til Kolonihistorie vistnok er meget ringe” (Neumann, 1948). I 1952 indvilligede Østasiatisk Kompagni i at finansiere en kulturfilm i farver, og efter lidt skærmydsler over, hvem der skulle rejse ud til øerne, tog arkitekt Einar Kirk, professor Johannes Brøndsted og inspektøren for Nationalmuseet Dr. Aage Roussel dertil for at optage filmen, foretage opmålinger og tage billeder af de gamle, danske bygninger, der skulle tjene som museum (Kirk Nielsen, 1953).

Samarbejdet mellem Dansk Vestindisk Forening og Nationalmuseet var dog ikke nyt. Allerede i 1925 var der af to medlemmer blevet rejst forslag om at indsamle møbler og fotografier til Nationalmuseet for at ”give Eftertiden en Forestilling om, under hvilke forhold Danske levede det daglige liv i disse vore sidste Tropekolonier” (Antonsen, 1967). Nationalmuseets bestyrelse gik med det samme i gang med at

føre planen ud i livet. En komite af tilbagevendte danskere og en arkitekt, som havde været en tur på øerne i 1919, blev udvalgt – og donationer begyndte at komme ind. Blandt andet skænkede den tidligere guvernør L.C. Helweg-Larsen en større samling af møbler, og i 1932 besluttede Ny Carlsbergfondet at støtte yderligere anskaffelser af genstande fra øerne. I 1967 kunne man se resultaterne heraf i udstillingen 'Tre Vestindiske Stuer', der blev præsenteret af Nationalmuseet for at markere 50-årsjubilæet for salget af øerne. Generelt blev 'Transfer Day', overdragelsesdagen, en fejret begivenhed; en dag, hvor man mindedes den tid, hvor øerne var danske. I denne fejring udtryktes en følelse af stolthed og tab, uden skam eller fortrydelse, en slags "skamløs og u-undskyldt imperialistisk historie" (Teo, 2001, s. 169). Dette var f.eks. også tilfældet i marts 1957, hvor selskabet, for at markere 40-året for salget af øerne, tog initiativ til en parade med gamle gendarmere i København. I selskabets kredse så man således, hvordan imperiets 'efterhed' primært blev udtrykt gennem fejring og en genopførsel af den koloniale fortid.

AT FREMMANE FORTIDEN

En endnu mere aktiv iscenesættelse af den dansk-vestindiske fortid involverede en gruppe af selskabets medlemmer og den spirende turistindustri, her særligt i form af den danske turistchef i New York, Axel Dessau. Efter at have besøgt øerne i 1952 opdagede Dessau, at alle de caribiske øer havde det samme solrige vejr og de samme smukke strande, men når det kom til mulige turistattraktioner, gav "nationalkarakteristika hver ø sin personlighed, som er meget vigtig i konkurrencen med den andre øer" (Dessau, 1962, s. 1) Det må dog nævnes, at han med 'nationale karakteristika' mente de nationale spor af den tidligere koloniale magt, som "Haiti og Martiniques franske atmosfære, de britiske traditioner i Jamaica" (Dessau, 1962, s. 9). Da han ankom til de tidligere danske øer, opdagede han imidlertid, at der ikke var mange spor efter den danske tilstedeværelse, og han begyndte derfor at udvikle en strategi, som ville "opdyrke og reklamere med deres [...] danske fortid" (Dessau, 1992, s. 9). Han indledte sin kampagne for at konstruere en dansk kulturarv på øerne ved bl.a. at tilbyde Laurence Rockefeller at finde eksportører af danske møbler til det mondæne Caneel Bay Resort, og han foreslog Kommissionen for Handel og Turisme på U.S. Virgin Islands, at de skulle gøre "deres danske fortid til deres hovedattraktion" (Dessau, 1992, s. 9). I 1962 sendte han et brev til kommissionen

”fra en turistmand til en anden,” hvor han foreslog sin strategi ”Let’s put the Background to the Foreground!” I brevet forklarede han, at det danske brand var blevet populært, og at øerne derfor burde gøre brug af deres fortid, deres ’background’, til gavn for alle. Denne strategi var et tydeligt udtryk for, at turismen blev funderet på kulturelle og materielle koloniale strukturer. Dessau fremhævede tre områder, som kunne være af stor betydning for turismen på øerne: Dansk mad, dansk design og danske attraktioner. Han kendte til folk både i Danmark og på øerne, som “er villige til at arbejde for ikke kun at bevare allerede eksisterende bygninger fra den tid, men også at fortsætte bevaringen af en dansk atmosfære i det, der bygges i dag,” og han foreslog, at kommissionen skulle anvende danske produkter på hoteller og offentlige steder, som et supplement til de danske produkter, som allerede solgtes i butikkerne (Dessau, 1962, s. 2).

Kommissionen var interesseret i strategien, og en handleplan blev præsenteret ved et pressemøde i guvernementsboligen på St. Thomas, hvor bl.a. guvernør Ralph Paiwonsky deltog. Dette ledte til restaureringen af danske bygninger op igennem 1960’erne, ligesom Dessau sendte to danske kokke til øerne for at lære alle prominente hoteller og restauranter at lave danske specialiteter (Dessau, 1967, s. 1) Som en del af sin strategi kontaktede han også ledende forretningsmænd og tilbageblevne danskere på øerne for at grundlægge to venskabsforeninger, Friends of Denmark St. Croix og Friends of Denmark St. Thomas. For at skaffe disse foreninger en dansk samarbejdspartner, reorganiserede han sammen med arkitekten Einar Kirk og den St. Thomas-fødte dansker Holger Phillipsen Dansk Vestindisk Forening til Dansk Vestindisk Selskab, der igen havde oplevet nedgang i medlems-tallet. Resultatet af disse forandringer var bl.a. en fælles festival på øerne i 1967 for at markere 50-året for salget af øerne (Thorval, 1992, s. 21). I markeringen af det samme jubilæum iværksatte det danske turistkontor i New York også kampagnen ”Put your Background to the Foreground,” der bestod i at sende breve med de bedste ønsker for fremtiden til alle husstande på øerne (Dessau, 1992, s. 2). En anden og meget effektiv måde, hvorpå øerne blev iscenesat som danske, var ved at opsætte danske gadenavne på St. Thomas og St. Croix, hvorved en attraktiv blanding af troper og hjemlighed blev skabt. Denne praksis blev påbegyndt i 1940’erne, fortsatte i 1970’erne på initiativ af Dessau og gentaget i 2000 og 2001, hvor nye skilte blev sat op af en ny dansk forening.⁹

De postimperiale rejser til øerne var artikuleret og formet af imperialismen, præ-

cis som det var tilfældet med britiske rejsende i det tidligere imperium, som den britiske historiker Hsu-Ming Teo har argumenteret for. Men i modsætning til det britiske tilfælde, hvor rejseguides konstant tager afstand fra imperialismen, samtidig med at de gør brug af imperialistiske billeder og undlader at kommentere på den mulighed, at turisme kan ses som en ny form for imperialismen – var der ingen afstandtagen i det danske tilfælde (Teo, 2001, s. 167).

Gennem sin turismestrategi satte Axel Dessau således en succesfuld produktion af dansk kulturarv i gang. Med Jane Desmonds ord iscenesatte strategien øernes historie, natur og traditioner - en iscenesættelse, som også kunne transformere rummet (Franklin & Crang, 2001, s. 17). At dømme ud fra nutidens turistiske reproduktioner ser det da også ud til, at strategien var en stor succes, f.eks. kan man i en amerikansk turistbrochure læse, at øerne er ”mere dansk-koloniale i deres atmosfære” end de synes amerikanske.¹⁰

ROMANTISERINGEN AF 'TRE SMÅ ØER'

Denne nationalromantiske udgave af dansk imperialistisk historie om øerne har været dominerende i dansk populærkultur og –erindring siden salget på trods af imperiekritiske tendenser i både historieskrivningen og i den offentlige debat. Her i det 21. århundrede har den danske historiker Louise Sebro argumenteret for, at den nye bølge af interesse for de tidligere kolonier er et forsøg på at skabe en ”sikker” identitet ved at erindre tidligere dansk storhed her i globaliseringens tidsalder (Sebro, 2006). Denne interesse kommer til udtryk igennem øget rejseaktivitet, restaurationsprojekter, historiske undersøgelser og journalistisk interesse.

Den praktiseres også ved at gøre forbuddet imod slavehandel mellem Afrika og Caribien til en del af folkeskolernes læseplaner, gennem debatter om skyld og ansvar samt hele spørgsmålet om, hvorvidt den danske stat skal sige undskyld for slaveriet. Også nationalromantiske tv-serier om danskere i de tidligere kolonier er med til at udtrykke denne fornyede interesse (Nonbo Andersen, 2010; Sebro, 2006).

Selvom historikere og vidensinstitutioner beskæftiger sig fuldspekteret med den danske kolonialisme, er populærkulturens romantiske vision om en kolonial fortid næsten altid udtrykt gennem termen ”Dansk Vestindien.” Det fremherskende billede af et eksotisk paradis, der, på mest fascinerende vis, engang var *vores*, hvor man kan kombinere fornøjelsen ved at udforske et sådan historisk eventyr med

shopping og hvide sandstrande, synes umådeligt tiltrækkende. At rejse til øerne er for danskerne blevet en form for eksotisk tidsrejse, eller som den britiske historiker Antoinette Burton har beskrevet det, en måde ”at se imperiet for sidste gang” (Burton, 2001, s. 27). Som vi har set, er denne tiltrækning delvist et produkt af tidlig erindring og iscenesættelse af imperiet(s endeligt) på øerne.

Dansk Vestindisk Forenings bestræbelser på at erindre – og minde danskerne om – den danske historie på øerne blev en del af øernes strategi for at lokke turister til. En strategi udtænkt af den danske turistchef Alex Dessau, og også påvirket af Friends of Denmark og Dansk Vestindisk Selskab. Ved at iscenesætte fortiden på forskellige måder, forsøgte den danske turistindustri, tilbagevendte danskere, samt danske ’Vestindien-rejsende’ indirekte at tage ejerskab over øernes historie. Ved at bruge den koloniale fortid til at skabe en egen national fortælling, og ved at reproducere fortiden gennem en iscenesættelse af dansk kultur på øerne, kropsliggjorde de paradokset om at ville eje andres historie, alt imens de benægtede deres egen historie – historien om dansk kolonisering og slaveri. Herved bekræftede de også historiker Stuart Wards argument – med reference til Storbritannien – at det er ved et imperies slutning, at den nutidige, koloniale arv kommer fuldt til syne (Ward, 2001, s. 12). Gennem produktive nostalgiske processer blev øerne således gradvist reduceret til et eventyrligt og eksotisk kapitel i dansk historie.

LITTERATURLISTE

- Antonsen, I. M. (1967). *Tre vestindiske stuer*. Copenhagen: Nationalmuseet.
- Blunt, A. & Dowling, R. (2006). *Home*. Abingdon & New York: Routledge.
- Burton, A. (2001). India Inc.? Nostalgia, memory and the empire of things. i *British culture and the end of empire*, Stuart Ward (red.). Manchester & New York: Manchester University Press, s. 217-232.
- Cocks, C. (2013). *Tropical Whites. The Rise of the Tourist South in the Americas*. Philadelphia: Pennsylvania Press.
- Dessau, A. (1962). ”Let’s put the Background to the Foreground! Virgin Islands – Denmark.” Letter to the Commissioner of Trade and Tourism of the Virgin Islands in Axel Dessau’s private archives, 1950-78. Danish National Tourist Office: Diverse propagandamateriale, Danish National Archives.

- Dessau, A. (1967). Brev til Commission of Trade and Tourism of the Virgin Islands. Fra Axel Dessaus private arkiver, 1950-78. Danish National Tourist Office: Diverse propagandamateriale, Rigsarkivet.
- Dessau, A. (1992). Den danske turistkampagne på de tidligere dansk vestindiske øer. *Dansk Vestindisk Selskab* 27, no. 3.
- Edensor, T. (2001). Performing Tourism, Staging Tourism. (Re)producing tourist space and practice. *Tourist Studies* 1, nr. 1.
- Frankling, Ad. & Crang, M. (2001). The Trouble with Tourism and Travel Theory. *Tourist Studies* 1, nr. 1.
- Frenkel, S. (1996). Jungle Stories: North American Representations of Tropical Panama. *Geographical Review*, vol. 86, no. 3.
- Haldrup, M. & Larsen, J. (2010). Performing tourism, performing the Orient." s. 1-19 i *Tourism Performance and the Everyday Consuming of the Orient*. London & New York: Routledge, s. 1-19.
- Hansen, P. Ø. (2016). *Our Tropical Home. Danish 'empire migration' to U.S. Virgin Islands, 1917-45*. Ph.d.-afhandling. Florence: European University Institute.
- Helweg-Larsen, S. (1940). *Sollyse Minder fra Tropeøer, der var danske*. Thanings & Appels Forlag.
- Hemmings, C. (2005). Invoking affect. *Cultural Studies* 19, no. 5.
- Henningsen, H. (1967). "Virgin Islands 1967." *Handels- og Søfartsmuseets Årbog* 4.
- Kirk N. (1953). Letter to Henriksen. 10609: *Dansk Vestindisk Selskab, Korrespondance, 1922-1977, box 2*.
- Lawaetz, R. (2010). "Lawaetz Legacy. STX-born entrepreneur remembered." *St. Croix Avis*, April 11-12, no. 82.
- Linck, O. (1947). *Det tabte land*. Martin.
- Lôfgren, O. (2002). *On Holiday. A History of Vacationing*. Berkeley & Los Angeles: University of California Press.
- Mentze, E. (1965). *Danmarks Sidste Tropeland*. Copenhagen: Det Berlingske Bogtrykkeri.
- Mielche, H. (1939). *Tre smaa øer*. Steen Hasselbachs Forlag.
- Neumann, A. (1948). Christmas Letter to members, reprint 20.12.1951, 10609: *Dansk Vestindisk Selskab, 1922-1977: Korrespondance, 1950-1977, box 2*.
- Nonbo Andersen, A. (2010). Vore gamle tropekolonier? *Slagmark* 57.
- Petersen, S. (1946). *Vore gamle tropekolonier*. Copenhagen: H. Hagerups Boghandel.
- Richter, G. (2011). "A Genealogical Note." I *Afterness: Figures of following in Modern Thought and Aesthetics*. New York: Columbia University Press.
- Schoonover, B. (2005). Caneel Bay Estate before Laurance Rockefeller. *St. John Historical Society*,

vol. nr. VII.

- Sebro, L. (2006). Danmark og den koloniale fortid. *Arkæologisk Forum*, nr. 14.
- Teo, H.-M. (2001). Wandering in the wake of empire: British travel and tourism in the post-imperial world. i *British culture and the end of empire*, Stuart Ward (red.). Manchester & New York: Manchester University Press, s. s. 163-179.
- Thorval, G. (1992). Dansk Vestindisk Selskab 1917-1992. *Dansk Vestindisk Selskab* 27, nr. 3.
- Visby-Petersen, T. (1917). *St. Thomas, Tropeminder fra de vestindiske øer*. Erik H. Jung.
- Ward, S. (2001). Introduction." *British culture and the end of empire*, Stuart Ward (red.). Manchester and New York: Manchester University Press, s. 1-20.
- Westphall, P. (1972). *Aktieselskabet Det Østasiatiske Kompagni*. København.
- Zeilau. (1953). Letter 7.8.1953. 10609: *Dansk Vestindisk Selskab, Korrespondance, 1922-1977, box 2*.

NOTER

- 1 Jeg forstår 'hjem' bredt – både som et materielt sted, som en proces, hvor forbindelser etableres, og som en følelse af intimitet og tilhørsforhold (se Dowling & Blunt, 2006, s. 2-3).
- 2 Eksemplerne stammer fra to turistbureauers hjemmesider: <http://www.bravotours.dk/rejser/de-dansk-vestindiske-oer/> , www.albatros-travel.dk/rejser/albatros-dansk-vestindien-krydstogt-kultur-og-badeferie
- 3 Affekt er her forstået som emotionel og irrationel, men ikke uden for det sociale. Se Hemmings (2005).
- 4 Argumentationen ovenfor er udfoldet yderligere i min kommende ph.d.-afhandling. Se Hansen (2016).
- 5 Ressorten blev solgt til den amerikanske entreprenør, Laurance Rockefeller i 1956, som ændrede det til det luksuriøse Caneel Bay Resort. Se f.eks. "Estate Fountain River - A tale of rich men and a rich property", *Virgin Islands Daily News*, Nov. 5, 1979.
- 6 Se f.eks. Mielche (1939), Linck (1947), Helweg-Larsen (1940) og Visby-Petersen (1917).
- 7 Der blev holdt et møde d. 22. Februar 1938 i Neumanns hus. Tilstede var medlemmerne A. Neumann, Aage Bang, F. Markhøj og A. Sebak, S Dansk Vestindisk Selskab, Korrespondance, 1922-1977, pk. 1, Rigsarkivet.
- 8 Se f.eks. "Danish Club Extends Invitation To Membership In The Virgin Islands", *St. Croix Avis*, vol. 94, 2. June 1938 eller "Ungdomsminder fra de gamle danske tropeøer. Overassistent Aage Bang fortæller om den nystiftede dansk-vestindiske Forening", *Børsen*, 20. juni 1938.

HANSEN

9 Axel Dessau, "Street Signs as a Reminder of Danish Days," avisudklip fra 1972, ukendt kilde, fra Dessaus private papirer. I 2000 og 2001 blev nye og restaurerede danske gadeskilte hængt op på initiativ af organisationen Dansk Vestindiens Venner, en organisation fra 1990'erne, skabt for at "fremme af interessen for og kendskabet til den danske kulturarv på de tidligere dansk vestindiske øer," <http://www.dviv.dk/>

10 Turistbrochure, "Virgin Islands", Axel Dessau, 1928-77: Scrapbog vedr. Rejser, pk. 32, Rigsarkivet.